

Saa kuulua! Vinkkejä osallisuuden edistämiseen kunnissa

28.10.2020

Pohjanmaan kuntien
osallisuusverkosto

Maija Faehnle

Suomen ympäristökeskus

S Y K E

Saa kuulua!

Oivalluksia osallisuuden
edistämiseen
kaupungeissa ja kunnissa

2020

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS (SYKE) / YMPÄRISTÖMINISTERIÖ / ET MAY OY

Tekijät: Maija Faehnle, Piritta Hannonen, Anni Hapuoja, Iina Turunen, Emma Terämä
+ osallisuustarinoiden kirjoittajat

Kestävä kaupunki -ohjelma kuntien tukena

SYKE kehittänyt kaupunkien ja kuntien kanssa tukea niiden osallisuustyöhön 2019-2020 osana Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelmaa

- Saa kuulua! -julkaisu ja videot
- Osallisuussparraus kunnille
- Virtuaalikortteli-keskustelualustalla Osallisuus ja yhteisöllisyys -ryhmä

kestavakaupunki.fi/osallisuus

Saa kuulua! - Tukipuu osallisuustyöhön

- Inspiraatiota, uusia ajatuksia, välineitä, esimerkkejä, vinkkejä osallisuustyöhön
- Suunnattu erityisesti kuntien viranhaltijoille, mutta julkaisua voivat hyödyntää myös kansalaistoimijat, järjestöt ja yritykset
- YM, Suomen ympäristökeskus, Et May Oy yhteistyössä Kuntaliiton kanssa

Saa kuulua! – Näin se syntyi

- Kaksi avointa Erätauko-keskustelua kuntien ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa
- Keskustelu Kestävä kaupunki -ohjelman sosiaalisten kestävyiden kokeilujen kanssa
- Palaute Virtuaalikortteli-alustalla ja Google Slides-dokumentissa
- Hyödynnetty tutkimustietoa
- 16 osallisuustarinaa osallisuussparraukseen osallistuneista kunnista
- Koululaisten tulkinnat oivalluksista
- Videot

- Antti Le...
- Hyvinkää (kes
 - Iisalmi (seudullin
 - Enontekiö (ilmasto
 - Lempäälä (uuden alu

Suhtautumista elämään ja yhteiskuntaan

Kahden näkökulman muistamista

Tunnetta ja konkretiaa

1-3
MITÄ ON OSALLISUUS?

5-12
MITEN EDISTÄÄ OSALLISUUTTA?

Osallisuus on kunnan olemassaolon perusta

Kitkien, hyödyntäen, kasvattaen

Strategisella otteella

Kohtaamalla kunnioittaen

Valitsemalla keinot tarkoituksen mukaan

4
MIKSI EDISTÄÄ OSALLISUUTTA?

Yhdenvertaisuus selkätimessä

Kapasiteettia kasvattaen

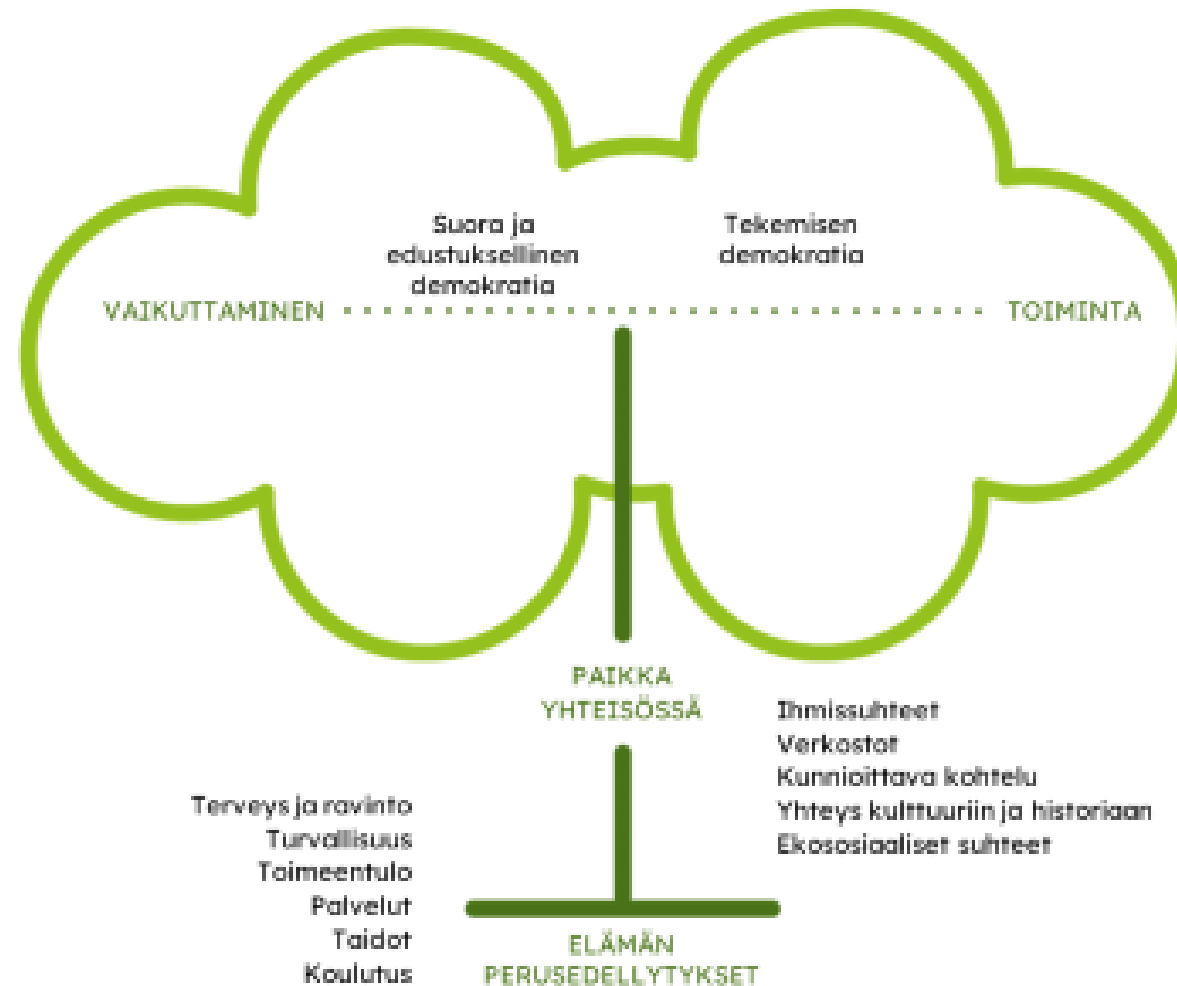
Jakaen ja jakamista tukien

Reflektoiden ja oppien

SISÄLLYS

Käsitteiden selkeytystä

Kuva 3. Yksilön osallisuutta omassa elämässään ja yhteiskunnassa määrittävät samanaikaisesti monet tekijät elämän perusedellytyksistä kuten turvallisuudesta sosiaalisiin suhteisiin, toimintaan ja vaikuttamisen prosesseihin.

ASENTEET, KIINNOSTUS JA TIETÄMYKSET:

Oman toiminnan vaikutuksista

Vaikuttamisen ja toiminnan mahdollisuuksista ja keinoista

Yhteisöstä ja sen toiminnasta

Oikeuksista ja velvollisuuksista

Omista tarpeista, vahvuuksista ja haaveista

Selviämisen taitoja

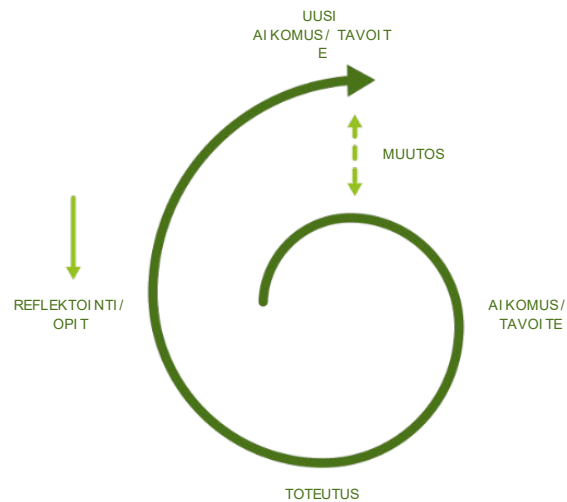

12 oivallusta osallisuudesta

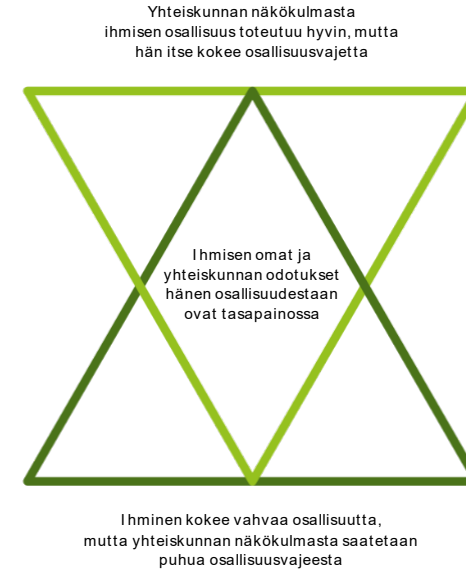
- Oivallus + välineet + tapausesimerkit + vinkkejä
- Visuaalisia välineitä ajattelun ja keskustelujen tueksi

Kuva 10. Jokainen aie osallisuuden edistämiseksi opettaa!

Tavoitteen asettamisen jälkeen pistetään hihat heilumaan, arvioidaan miten kaikki meni ja todennetaan tapahtunut muutos jotta uudessa aikomuksessa huomioidaan kaikki opit aiemmasta. Kuvälähde Solveig Zophoniasdottirin esityksestä Orchestrating Ecosystems for Systems Change, Climate KIC

Kuva 2a. Yhteiskunnan ja yksilön kolmiot. Millaisista asioista osallisuuden tulisi syntyä? Mitä odotuksia ihmisillä on omalle osallisuudelleen ja hyvinvoinnilleen? Millaisia odotuksia yhteiskunta asettaa – mikä on "osallisuuden normi"?

YHTEISKUNNAN ODOTUKSET IHMISEN OSALLISUUDELLE JA HYVINVOINNILLE

IHMISEN ODOTUKSET OMALLE OSALLISUUDELLEEN JA HYVINVOINNILLEEN

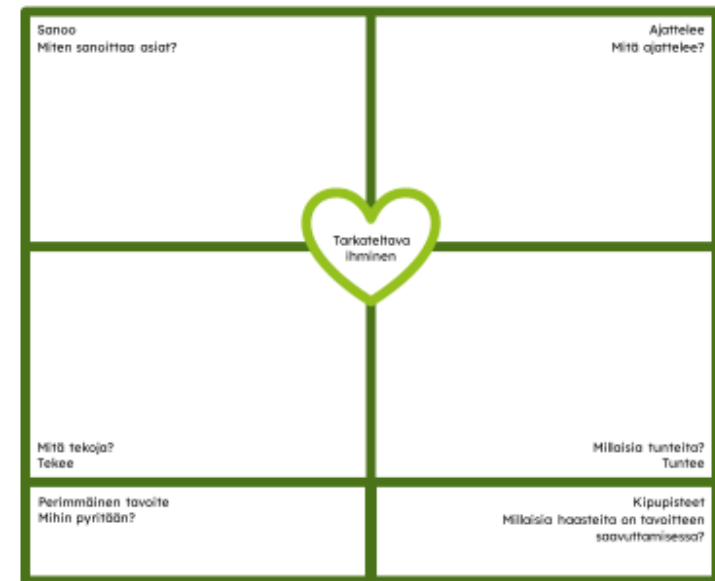
Kuva 7. Empatia-kartta auttaa ymmärtämään mitä näkyviä ja piileviä tarpeita tarkasteltavalla ihmisellä on.

Täytä empatia-kartta asettamalla keskiköön itsesi.

Millaisia ajatuksia, tunteita, tekoja ja sanoituksia ilmenee? Entä mitä tavoitteita ja kipupisteitä tunnistat, näihin perustuen?

Toista harjoitus asettamalla keskiköön ihminen, jota pyrit ymmärtämään.

Katso myös [empatia-kartta Innokylässä](#).

Ajatteluapua menetelmien valintaan

Minkätyyppisiä vuorovaikutusprosesseja kuntasi järjestää? Mitä varten osallistujia kutsutaan?
Vuorovaikutuksen tapoja pääsee pohtimaan, kun on ensin selvillä prosessin tarkoitus.

PROSESSIN TARKOITUS	Tiedon lisääminen ja kokoaminen	Konsultointi, kuuleminen	Neuvot, suositukset	Päätöksenteko äänestämällä	Konsensuspäättös	Yhteinen toimeenpano
ESIMERKKEJÄ TAVOITTEISTA	Parempi ymmärrys ratkaistavista asioista, ideoiden tai huolenaiheiden kokoaminen	Palaute suunnitelma- luonnoksesta, keskustelu vaihtoehtoista	Osapuolten yhteiset suositukset tai omat suunnitelma- ehdotukset	Osapuolten ehdotukset, joista sitova päätös yleisessä äänestyksessä	Osapuolten konsensuspäättös tilanteessa, jossa lopputuloksen onnistuminen vaatii kaikkien sitoutumisen	Monien toimijoiden välinen sopimus yhteisestä toimeenpanosta
ESIMERKKI- PROSESSEJA	Seminaarit, kyselyt, fokusryhmät Draamallinen kansalaisraati Kuhmossa	Työpajat, yleisötilaisuudet Varkauden Osallistu oikeesti - idealeiri Saa kuulua! - Erätauko	Yhteistyöryhmät ja neuvoo-antavat raadit Vertaissuunnittelu Tampereella Mustasaaren kansalaisraati	Sitova osallistuva budjetointi, osallistuva rahoitus Osallistuva rahoitus Tuusulassa ja Tampereella	Fasilitoidut neuvottelut, so- vittelu, yhteinen tiedontuotanto Jyväskylän metsäohjelma	Kumppanuudet Iijoki-sopimus Yhteinen keittiö Lemin järjestö- parlamentti

OSALLISTUMINEN YHTEINEN ONGELMANRATKAISU

16 tapaustarinaa osallisuuden edistämisestä

Kauhajoki etsii osallistuvalla budjetoinnilla ratkaisua osallistumisen ja hyvinvoinnin eriytymiseen

Anna-Maria Isola, tutkimuspäällikkö, THL
Eija Liikamaa, hyvinvointijohtaja, Kauhajoki

PlayCity -lastenkaupungin leireillä lapset osallistuvat oman kaupunkinsa suunnitteluun. Kuva Mika Ala-Panula.

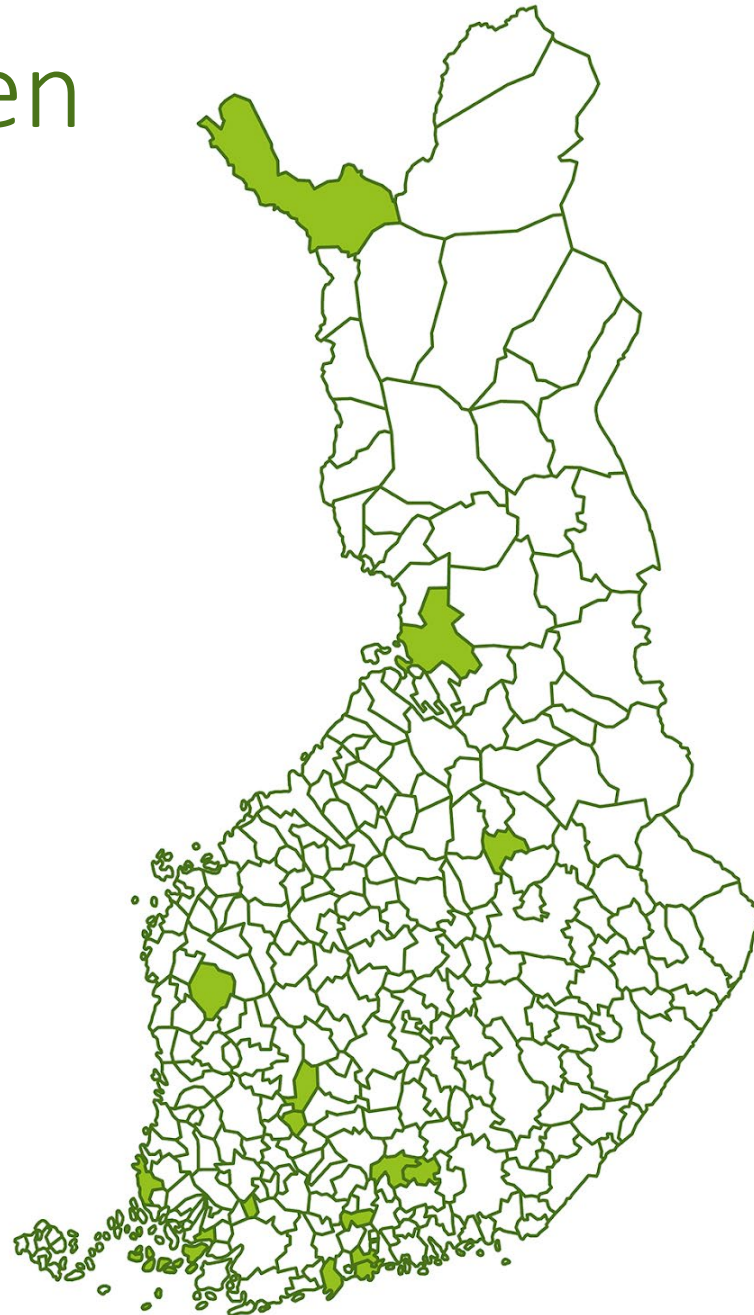
Oulun neljäs sektori: arvostusta ja asennetta!

Pasi Mäenpää, kaupunkitutkija, Helsingin yliopisto
Merja Niemelä, kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, Oulun kaupunki

Kuva Oulun kaupunki

Osallisuussparraukseen osallistuneet kunnat

Enontekiö
Helsinki
Hollola
Hyvinkää
Iisalmi
Kaarina
Kauhajoki
Kirkkonummi
Koski Tl
Lahti
Lempäälä
Oulu
Parainen
Tampere
Uusikaupunki
Vantaa

YMMÄRRYS OSALLISUUDESTA

- Osallisuutta kokeva tulee kuulluksi ja nähdyksi toivomallaan tavalla, elää omannäköistä elämää ja edistää itselleen tärkeitä asioita.
- Ihmisen omat ja yhteiskunnan odotukset hänen osallisuudestaan ovat tasapainossa.
- Osallisuuden eri tekijät ja niiden merkitys ymmärretään:
 - a) elämän perusedellytykset
 - b) paikka yhteisössä
 - c) vaikuttaminen ja toiminta
 - d) asenteet, kiinnostus ja tietämys
- Kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet ovat kunnan olemassaolon perusta ja osallisuuden edistäminen tärkeää eettisesti ja käytännön hyötyjen kannalta.

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN TAVAT

- Kunta kitkee osallisuuden rajoitteita, hyödyntää paikallisia voimavaroja ja kasvattaa yhdessä tekemisen kapasiteettia!
- Osallisuutta edistetään strategisesti, lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, eri osa-alueet huomioiden, myös omaehtoiseen toimintaan varautuen.
- Tiedottamisesta viestintään! Tunnistetaan, kenelle viestitään ja miten ja vältetään turhaa työtä ja väärinkäsityksiä.
- Ongelmia tähdätään ratkaisemaan ihmisten kanssa enemmän kuin vain heitä varten. Moni on mielummin toimija kuin toiminnan kohde.
- Yhdenvertaisuutta edistetään kohtaamalla ihminen kokonaisuutena yksilönä ja ottamalla erilaiset tarpeet huomioon – ei kohtelemalla kaikkia samoin.
- Yhteistyövalmiuksiin panostamalla kunnan toimijat kasvattavat yhteisön kykyä selvitä kriiseistä ja muista muutoksista.
- Ihmiset, organisaatiot ja yhteisöt tunnistavat aktiivisesti, mitä jakamalla voivat tuoda toisille kuulumisen, merkityksellisyyden ja hyvinvoinnin aineksia.

Tervetuloa mukaan tekemään Saa kuulua! – julkaisusta vieläkin parempi!

- Pdf-julkaisu saatavilla pian, mutta julkaisu elää ja kehittyy Google Slides-dokumenttina edelleen – kommentit, ehdotukset edelleen tervetulleita!

[Kestavakaupunki.fi/osallisuus](https://kestavakaupunki.fi/osallisuus)

- Tervetuloa jatkamaan keskustelua osallisuudesta Virtuaalikorttelissa, ryhmässä Osallisuus ja yhteisöllisyys
- Pyydä tunnukset: kestavakaupunki.fi → Ota yhteyttä → Tunnuspyyntö

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

ETUSIVU AJANKOHTAISTA OHJELMA TEEMAT TEOT OTA YHTEYTTÄ

ANNA PALAUTETTA

Etusivu > OTA YHTEYTTÄ

TILAA UUTISKIRJE

Yhteystiedot

Onko sinulla ideoita ja intoa kestävän kaupunkikehityksen edistämiseen? Haluaisitko kuulla, miten kestävyysshaasteita ratkotaan muualla?

Kestävä kaupunki -ohjelma muodostaa kaikille kaupungeille, kunnille ja kestävän kaupunkikehityksen edistäjille avoimen kumppanuusverkoston. Yhteisenä työskentely- ja yhteydenpitoalustana toimii Virtuaalikortteli, jossa voit verkostoitua sekä etsiä tietoa ja tukea kaupunkien kestävyysshaasteiden taklaamiseen. Laita meille yhteystietosi niin kutsumme sinut mukaan!

- [Tunnuspyyntölomake](#)
- [Virtuaalikortteli](#)

KIITOS!

maiya.faehnle@ymparisto.fi

Twitter: [@maiya_f](https://twitter.com/maiya_f)

[#kestäväkaupunki](https://twitter.com/maiya_f)

